

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญและส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดการจ้างงานและการลงทุนเป็นจำนวนมากทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดภายในประเทศและตลาดโลกที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว กอปรกับการที่ไทยก้าวสู่การเป็นประเทศซึ่งเน้นอุตสาหกรรมการผลิตเป็นสำคัญและอัตราค่าจ้างราคาแรงงานต่ำ อีกทั้งนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนจากภาครัฐบาล จึงสามารถดึงดูดเม็ดเงินลงทุนจากต่างชาติได้เป็นอย่างดี แต่จากสถานการณ์การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยในปัจจุบันเมื่อเทียบกับทฤษฎีวงจรชีวิตการผลิตแล้วอยู่ในสภาวะที่มีคู่แข่งขันในการรับเงินทุนจากต่างชาติสูงเนื่องจากอัตราค่าจ้างแรงงานในประเทศไทยเริ่มมีอัตราสูงกว่าประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ โดยเปรียบเทียบ ดังนั้นจากการที่แรงงานในประเทศไทยมีฝีมือมากกว่าแรงงานในประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ควรจะนำจุดแข็งในด้านนี้มาเป็นจุดเด่นของแรงงานในประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากการที่ประเทศไทยเคยได้รับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมาเป็นระยะเวลาหลายปี แรงงานในประเทศจึงควรจะมีการพัฒนาศักยภาพการผลิต รวมทั้งได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตและการดำเนินการต่างๆ จากสถานประกอบการต่างชาติที่เข้ามาดำเนินกิจการในไทย ซึ่งการที่ผลิตภาพแรงงานในประเทศเพิ่มขึ้นนั้นย่อมอาจสะท้อนได้ว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานที่เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งอาจเกิดจากการได้รับผลกระทบโดยตรงหรือผลกระทบทางอ้อมก็เป็นได้

เพื่อทำการทดสอบว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในไทยก่อให้เกิดผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานดังที่ได้ตั้งข้อสมมติฐานไว้ในตอนต้นนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติ คือ สมการถดถอยหลายตัวแปรโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดเป็นตัวทดสอบ ซึ่งแบ่งการศึกษาผลกระทบ 2 ส่วน คือ พิจารณาผลกระทบโดยตรงและผลกระทบภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถของผลิตภาพแรงงาน

ในส่วนของผลการศึกษสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผลกระทบโดยตรงของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อสถาน

ประกอบการในภาพรวม ผลกระทบโดยตรงของลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อสถานประกอบการ ในรายอุตสาหกรรม และผลกระทบภายนอกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อสถานประกอบการของคนไทยในภาพรวม ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

ในส่วนของผลกระทบโดยตรงของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อสถานประกอบการในภาพรวม โดยผลกระทบในภาพรวมที่ได้พบว่าเมื่อสถานประกอบการมีต่างชาติร่วมทุนแล้ว จะทำให้ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเป็นสถานประกอบการที่มีต่างชาติร่วมทุนหรือถือหุ้นมากกว่า 10% หากพิจารณาตามขนาดของสถานประกอบการ คือ สถานประกอบการขนาดเล็กและกลาง และสถานประกอบการขนาดใหญ่ แล้วพบว่า สถานประกอบการข้างต้นล้วนได้รับผลกระทบในเชิงบวกจากการร่วมทุนของต่างชาติในสถานประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นสถานประกอบการร่วมทุนต่างชาติที่มีสัดส่วนการร่วมทุนหรือถือหุ้นมากกว่า 10%

เมื่อพิจารณาผลกระทบโดยตรงของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อสถานประกอบการในรายอุตสาหกรรมแล้วพบว่า มีเพียง 4 อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบเชิงบวกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก (ISIC 25) อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น (ISIC 29) อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์ที่ใช้ในทางการแพทย์ การวัดความเที่ยง และอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ นาฬิกา (ISIC 33) อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคอื่น ๆ (ISIC 35) และอุตสาหกรรมการผลิตเฟอร์นิเจอร์ รวมทั้งการผลิตซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น (ISIC 36) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่มีปัจจัยด้านสัดส่วนทุนต่อแรงงานและค่าตอบแทนแรงงานเฉลี่ยของสถานประกอบการส่งผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงาน และมีสัดส่วนการส่งสินค้าออกจำหน่ายยังต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง ส่วนอุตสาหกรรมที่เหลือไม่ได้รับผลกระทบจากการร่วมลงทุนหรือถือหุ้นของต่างชาติในอุตสาหกรรมเลย

ผลกระทบภายนอกของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อสถานประกอบการของคนไทยในภาพรวม พบว่าในภาพรวมแล้วอุตสาหกรรมที่มีสถานประกอบการร่วมทุนต่างชาติขนาดใหญ่และมีต่างชาติร่วมทุนหรือถือหุ้นในสถานประกอบการมากกว่า 10% จะมีนัยสำคัญในเชิงลบกับผลิตภาพแรงงานของสถานประกอบการในอุตสาหกรรมดังกล่าว เมื่อแบ่งสถานประกอบการตามขนาดแล้วพบว่า สถานประกอบการขนาดเล็กและกลางได้รับผลกระทบในเชิงลบจากการลงทุนโดยจากต่างประเทศในอุตสาหกรรม โดยเฉพาะเมื่อมีต่างชาติมาร่วมทุนหรือถือหุ้นมากกว่า 10% ส่วนสถานประกอบการขนาดใหญ่ นั้นไม่ได้รับผลกระทบจากการร่วมทุนของต่างชาติในอุตสาหกรรม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการทดสอบทางเศรษฐมิติจะช่วยให้เข้าใจลักษณะผลกระทบจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อผลิตภาพแรงงานว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อผลิตภาพแรงงานของสถานประกอบการ รวมทั้งผลกระทบภายนอกต่อสถานประกอบการ ทั้งนี้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนี้จะนำปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับนโยบายของรัฐซึ่งมีอยู่ก่อนแล้วว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ได้หรือไม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยทุนต่อแรงงาน จากผลการศึกษาพบว่าโดยรวมแล้วปัจจัยด้านทุนต่อแรงงานมีผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานเป็นส่วนใหญ่ โดยในปัจจุบันนี้ทางภาครัฐให้ความสนใจกับเครื่องจักรที่ใช้ทำการผลิตในสถานประกอบการ ซึ่งจากประกาศของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนให้มีการยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร เพื่อเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และยังสามารถนำเข้าเครื่องจักรมาเพื่อปรับปรุงและทดแทนเครื่องจักรเดิม หรือเพื่อเพิ่มกำลังการผลิต แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบันเน้นเฉพาะอุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญ คือ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ อุตสาหกรรมผลิตหรือซ่อมอากาศยาน รวมทั้งชิ้นส่วน อุปกรณ์ยานอวกาศหรือเครื่องใช้บนยานอวกาศ อุตสาหกรรมประกอบรถจักรยานยนต์ อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ และอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ส่งผลให้อุตสาหกรรมที่เหลือยังไม่ได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าวอย่างทั่วถึงนัก ดังนั้นภาครัฐควรให้ความสนใจกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ด้วยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการผลิตให้มีศักยภาพสามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้

2) ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยค่าตอบแทนแรงงานเฉลี่ยของสถานประกอบการ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานโดยรวมส่วนใหญ่ และปัจจัยนี้สะท้อนถึงโครงสร้างแรงงานที่ใช้ โดยหากสถานประกอบการมีค่าตอบแทนแรงงานเฉลี่ยสูงแสดงว่าสถานประกอบการใช้แรงงานมีทักษะมากตามไปด้วย ซึ่งจากประกาศของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเรื่องการให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Skill, Technology & Innovation-SIT) เพื่อจูงใจให้ภาคอุตสาหกรรมมีการลงทุนเพื่อพัฒนาทักษะเทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยมีการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับสถานประกอบการที่มีการลงทุนเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาหรือออกแบบ ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีขั้นสูง (Advanced technology training) หรือค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนสถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัยในสถานประกอบการ เพื่อกระตุ้นและผลักดันให้เห็นความสำคัญของการวิจัยและ

พัฒนาเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลและยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร ให้กับกิจการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพัฒนาทักษะบุคลากร เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมขีดความสามารถของอุตสาหกรรมในประเทศให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพัฒนาบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม นับว่าเป็นนโยบายที่สมควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง

โดยสรุปแล้วในขณะนี้รัฐได้สังเกตเห็นความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อผลิตภาพการผลิตมากขึ้น สังเกตได้จากนโยบายของภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีนโยบายกระตุ้นการใช้ชิ้นส่วนในประเทศเพิ่มขึ้นอีกด้วย ซึ่งเป็นนโยบายที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง

3) ข้อเสนอแนะด้านผลกระทบโดยตรงของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศส่วนใหญ่ไม่ชัดเจนว่ามีผลกระทบโดยตรงทุกอุตสาหกรรมซึ่งจะมีผลกระทบในเชิงบวกต่ออุตสาหกรรมเมื่อ มีการร่วมลงทุนจากต่างชาติควบคู่ไปกับการที่สถานประกอบการมีสัดส่วนทุนต่อแรงงานสูง มีการผลิตในปริมาณมาก มีค่าตอบแทนแรงงานเฉลี่ยสูง และมีสัดส่วนการส่งออกที่สูงอีกด้วย ดังนั้นรัฐต้องสนับสนุนให้ต่างชาติเข้ามาร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนทุนต่อแรงงานสูง ผลิตสินค้าในปริมาณมาก มีค่าตอบแทนแรงงานเฉลี่ยสูง และมีสัดส่วนการส่งออกในระดับสูงจึงจะเพิ่มผลิตภาพแรงงานให้กับสถานประกอบการได้

4) ข้อเสนอแนะด้านผลกระทบภายนอกจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ต่อสถานประกอบการของคนไทย จากผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติพบว่าสถานประกอบการขนาดเล็กและกลางได้รับผลกระทบเชิงลบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากมีต่างชาติร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมจะทำให้สถานประกอบการขนาดเล็กและกลางมีผลิตภาพการผลิตลดลง สะท้อนให้เห็นว่าสถานประกอบการดังกล่าวไม่สามารถทนแรงแข่งขันจากสถานประกอบการร่วมทุนต่างชาติได้ พร้อมทั้งกำแพงกีดกันการเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ ด้วยต้นทุนคงที่ (Fixed cost) ซึ่งสูง และการแข่งขันที่เข้มข้นในตลาดต่างประเทศ ภาครัฐควรให้ความสำคัญในประเด็นนี้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพสถานประกอบการขนาดเล็กและกลางให้สามารถแข่งขันกับสถานประกอบการร่วมทุนต่างชาติได้ โดยการพัฒนาคุณภาพบุคลากรในสถานประกอบการ รวมทั้งเทคโนโลยีในการผลิต พร้อมด้วยการวิจัยและพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดผลกระทบเชิงบวกในอนาคตอีกด้วย ในส่วนของสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่ไม่ได้รับผลกระทบภายนอกดังกล่าว ภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาทั้งในส่วนบุคลากร เทคโนโลยีการผลิต และการวิจัย พัฒนา

ผลิตภัณฑ์ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่แล้วให้พัฒนายิ่งๆ ขึ้นไป เพื่อกระตุ้นให้เกิดผลกระทบเชิงบวกจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอนาคตต่อไป

นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อในอุตสาหกรรมมีสถานประกอบการร่วมทุนต่างชาติแล้ว อีกทั้งสถานประกอบการไทยล้วนมีสัดส่วนทุนต่อแรงงานสูง และมีปริมาณการผลิตมากแล้ว จะส่งผลให้ผลกระทบเชิงลบที่ได้รับลดลง ดังนั้นรัฐบาลควรสนับสนุนให้มีการเพิ่มทุนหรือเครื่องจักร อุปกรณ์การผลิตในสถานประกอบการไทยล้วนดังกล่าว เพื่อลดผลกระทบในเชิงลบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เกิดขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต

- 1) เพื่อให้ได้ผลการศึกษาในภาพรวมที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงควรศึกษาข้อมูลอุตสาหกรรมการผลิตทุกอุตสาหกรรมและเพิ่มช่วงระยะเวลาในการศึกษา เพื่อให้ได้แนวโน้มความสัมพันธ์ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น
- 2) หากต้องการข้อมูลที่ถูกต้องและตรงตามความต้องการ ควรมีการสุ่มสัมภาษณ์สถานประกอบการกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกประกอบการอธิบายผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ จะทำให้ผลการศึกษาที่ได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- 3) อาจมีการใช้นิยามของกิจการต่างชาติในสัดส่วนอื่นๆ แล้วทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity analysis) เพื่อทดสอบว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนิยามของกิจการต่างชาติแล้ว ผลการศึกษาจะเปลี่ยนหรือไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย